

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

<https://doi.org/10.15802/2071-1476-2026-1-15>

УДК 796.062»313»(477):353(045)

МАЙБУТНЄ СПОРТУ В УКРАЇНІ БЕЗ РЕФОРМ

Приходько В.В. ¹ABCDE

¹ Навчально-науковий інститут «Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту» Українського державного університету науки і технологій

Приходько Володимир Васильович ¹

Przykhodko Volodymyr

Навчально-науковий інститут «Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту» Українського державного університету науки і технологій, м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sport, Ukrainian State University of Science and Technologies, Dnipro, Naberezhna Peremohy Street, 10, 49094, Ukraine

e-mail: komandaODI@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-6980-1402>

Внесок автора: А – дизайн дослідження; В – збір даних; С – статистичний аналіз; D – підготовка рукопису; E – збір коштів.

Author Contribution: A – Study design; B – Data collection; C – Statistical analysis; D – Manuscript Preparation; E – Funds Collection

Анотація

Вступ. Останні роки були примітні спробами обґрунтувати потребу у невідкладній реформі спорту в Україні. Була розроблена технологія реформи спорту, яка складається з відповідних етапів її підготовки і реалізації. Між тим, виконані наукові розробки не знайшли свого втілення, що може свідчити про впевненість керівників спорту у відсутності потреби у реформах, про стан благополуччя в існуючій практиці спортивної підготовки. Вважаємо цю позицію помилковою, що і має бути доведено в окремому дослідженні. Адже історія олімпійського спорту знає чимало прикладів країн, які втратили свої позиції через системні провали в управлінні цією сферою та відсутність реформ. **Метою дослідження** є привертання уваги до проведення спортивної реформи в Україні, без якої є неминуча втрата все ще наявних успіхів на міжнародній арені через подальше руйнування існуючої системи. **Матеріал і методи дослідження.** Дослідження проведене у ННІ «Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту» Українського державного університету науки і технологій. Виходячи зі складності об'єкта була використана батарея методів дослідження, до складу якої, окрім вивчення літературних джерел, матеріалу з Інтернету та їх аналізу, увійшли наступні: порівняльно-історичний метод, екстраполяція існуючих трендів, логічний аналіз причинно-наслідкових зв'язків, синтез кращих практик у спорті і системний підхід. **Результати.** Показано на фактологічному матеріалі, що українські спортсмени демонструють значно менші результати як незалежна держава порівняно з їхнім внеском у радянську збірну, що відображає системну кризу українського спорту після розпаду СРСР. **Висновки.** За останні десятиліття були набуті негативні приклади ряду країн (у т. ч. колишніх соціалістичних – Куба, Румунія, Болгарія) у яких формально знизився медальний здобуток на найбільш престижних міжнародних змаганнях, якими є літні і зимові Олімпійські Ігри. Натомість існують зразки країн які провели успішні реформи в спорті і досягли помітних успіхів. Це колишні соціалістичні країни Естонія, Словенія, Грузія, Хорватія, Чехія і Узбекистан. Україна зараз стоїть на роздоріжжі. Маємо потрібний для розвитку спорту потенціал, традиції і талановитих спортсменів. Але без системних реформ через 10-15 років ми цілком можемо повторити шлях Куби або Румунії – від олімпійської потуги до маргінальних позицій (така тенденція є). Історія інших країн має стати попере-

дженням, а не пророцтвом для України. Без проведення назрілих реформ українському спорту загрожує системна стагнація з наростаючими проблемами на всіх її рівнях.

Ключові слова: система спорту, сфера спорту, спортивна підготовка, падіння медальних успіхів, ігнорування необхідності змін, реформа спорту, стратегія реформи спорту.

THE FUTURE OF SPORTS IN UKRAINE WITHOUT REFORMS

Annotation

Introduction. Recent years have been notable for attempts to substantiate the need for urgent sports reform in Ukraine. A technology for sports reform has been developed, which consists of the appropriate stages of its preparation and implementation. Meanwhile, the scientific developments carried out have not found their embodiment, which may indicate the confidence of sports leaders in the absence of the need for reforms, the state of well-being in the existing practice of sports training. We consider this position erroneous, which should be proven in a separate study. After all, the history of Olympic sports knows many examples of countries that have lost their positions due to systemic failures in the management of this sphere and the absence of reforms. **The purpose** of the study is to draw attention to the implementation of sports reform in Ukraine, without which there is an inevitable loss of still existing successes in the international arena due to the further destruction of the existing system. **Material and methods** of the study. The study was conducted at the Scientific Research Institute "Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sports" of the Ukrainian State University of Science and Technology. Based on the complexity of the object, a battery of research methods was used, which, in addition to the study of literary sources, material from the Internet and their analysis, included the following: comparative-historical method, extrapolation of existing trends, logical analysis of cause-and-effect relationships, synthesis of best practices in sports and a systemic approach. **Results.** It is shown on factual material that Ukrainian athletes demonstrate significantly lower results as an independent state compared to their contribution to the Soviet national team, which reflects the systemic crisis of Ukrainian sports after the collapse of the USSR. **Conclusions.** Over the past decades, negative examples have been acquired from a number of countries (including former socialist ones – Cuba, Romania, Bulgaria) in which the medal tally at the most prestigious international competitions, such as the Summer and Winter Olympic Games, has formally decreased. Instead, there are examples of countries that have carried out successful reforms in sports and achieved notable success. These are the former socialist countries of Estonia, Slovenia, Georgia, Croatia, the Czech Republic and Uzbekistan. Ukraine is now at a crossroads. We have the potential, traditions and talented athletes necessary for the development of sports. But without systemic reforms in 10-15 years we may well repeat the path of Cuba or Romania – from Olympic power to marginal positions (such a tendency exists). The history of other countries should become a warning, not a prophecy for Ukraine. Without the implementation of overdue reforms, Ukrainian sports are threatened with systemic stagnation with growing problems at all its levels.

Keywords: sports system, sports sphere, sports training, falling medal successes, ignoring the need for change, sports reform, sports reform strategy.

Постановка проблеми. Останні роки були примітні спробами обґрунтувати потребу у невідкладній реформі спорту в Україні [1, 2]. Була розроблена технологія реформи спорту, яка складається з відповідних етапів її підготовки і реалізації [3, 4]. Між тим, виконані наукові розробки не знайшли свого втілення, що може свідчити про впевненість керівників спорту у відсутності потреби у реформах, про стан благополуччя в існуючій практиці спортивної підготовки. Вважаємо цю позицію помилковою, що і має бути доведено в окремому дослідженні. Адже історія олімпійського спорту знає чимало прикладів країн,

які втратили свої позиції через системні провали в управлінні цією сферою та відсутність реформ. Ось найбільш яскраві з них.

Куба – від топ-10 до середняків у неофіційному командному заліку. У 1990-х рр. Куба була званою олімпійською потугою. На Іграх у Барселоні-1992 кубинці здобули 31 медаль (14 золотих) і посіли 5-те місце в медальному заліку. Це неймовірний результат для острівної країни з 11-мільонним населенням. У Атланті-1996 вибороли 25 медалей і 8-ме загальнокомандне місце, у Сідней-2000 – 29 медалей і 9-те місце. Але потім почався невпинний спад. Токіо-2020 – 15 медалей і 14-те

місце. Париж-2024 – скромні 9 медалей і падіння до 31-го місця. За 25 років країна втратила дві третини своїх олімпійських досягнень [5]. Причини очевидні: Куба не провела жодних економічних або спортивних реформ. Радянська модель централізованої підготовки спортсменів залишилася незмінною, але без радянських грошей вона перестала працювати. Як результат – тренувальні бази занепадали, зарплати тренерів і спортсменів залишалися мізерними, обладнання не оновлювалось, відбувся масовий відтік талантів. Боксери, бейсболісти, легкоатлети – найкращі атлети залишали країну, не маючи пер-

спектив удома. Деякі виступали за інші країни, здобуваючи медалі не для Куби. Особливо постраждав бокс – історична гордість острова. Якщо раніше Куба домінувала в боксі, вигравши 73 олімпійські медалі, то у Парижі-2024 кубинці взяли лише скромні 2 медалі проти, наприклад, 7 у Ріо-2016.

Румунія – крах своєрідної «гімнастичної імперії». Румунська жіноча гімнастика була легендою. Надя Команечі з її «ідеальною десяткою» у Монреалі-1976 стала символом досконалості. З 1976 до 2004 рр. Румунія стабільно здобувала медалі в жіночій гімнастиці, часто золоті. На Іграх у Атланті-1996 румунські гімнастки виграли 7 медалей, включно з командним золотом. Але після революції 1989 р. й падіння комуністичного режиму спортивна система почала сама по собі руйнуватися. Різко скоротилось звичне державне фінансування спорту, тренувальні центри закривалися або занепадали. Найкращі тренери масово виїжджали за кордон – до США, Канади, Західної Європи, де їм пропонували в десятки разів вищі зарплати. Критичною помилкою стало те, що Румунія не провела реформу спортивної системи. Замість створення сучасної моделі з часткою приватного фінансування, прозорими федераціями та професійним менеджментом, країна просто дозволила старій системі помирати, не створюючи їй заміну. Як результат: після Афін-2004, де румунки ще взяли 3 медалі в гімнастиці, почався обвал. Пекін-2008 – 1 медаль. Лондон-2012 – 1 медаль. Ріо-2016 – жодної. Токіо-2020 – жодної. Париж-2024 – відсутність гімнасток у фіналах [6]. Країна, яка виростила плеяду легендарних гімнасток і тренерів, за 20 років повністю втратила свої позиції. Зараз румунські тренери досягають успіхів вже за кордоном, а Румунія не є навіть регіональною потугою в жіночій гімнастиці.

Болгарія – приклад занепаду важкоатлетичної держави. Болга-

рія була абсолютним гігантом у важкій атлетиці. У 1980-х і 1990-х рр. болгарські важкоатлети встановлювали світові рекорди, домінували на чемпіонатах світу та Олімпіадах. Навіть після розпаду соціалістичного табору, на Іграх у Атланті-1996 Болгарія здобула 15 медалей загалом і 3 золоті у важкій атлетиці. Але по-перше, масові допінгові скандали підірвали репутацію болгарської важкої атлетики. Тож, замість того, аби реформувати систему підготовки та очистити спорт, національна федерація намагалася приховувати проблеми, що призвело до колективних дискваліфікацій (на Іграх у Сідней-2000 вся болгарська команда важкоатлетів була відсторонена вже перед змаганнями). По-друге, економічна криза 1990-х і відсутність інвестицій у спорт зруйнували тренувальну базу. Молоді таланти не отримували підтримки, масовий спорт занепадав, важкоатлетичні зали закривалися. По-третє, корупція в спортивних федераціях призвела до непрозорого розподілу ресурсів. Гроші йшли не на підготовку спортсменів, а на утримання бюрократичного апарату та в кишені. Результат: Токіо-2020 – лише 6 медалей загалом для всієї болгарської делегації, з них жодної золотої. Париж-2024 – 3 медалі [7, 8]. Країна з 9-мільйонним населенням, яка колись була в топ-15 олімпійського заліку, тепер ледве потрапляє в топ-50.

Аргентина – тривала стагнація колись латиноамериканського велетня у спорті. Аргентина – країна з потужними спортивними традиціями, особливо у футболі, боксі, регбі. Але олімпійські результати країни демонструють тривалу стагнацію. У 1940-х і 1950-х рр. Аргентина здобувала по 10-15 медалей на Іграх. Але з 1960-х почався спад. В останні десятиліття аргентинська делегація стабільно здобуває 3-7 медалей на Олімпійських іграх – катастрофічно мало для 45-мільйонної країни з великими спортивними традиціями.

Париж-2024 – 3 медалі [9]. Причини: хронічна економічна нестабільність, відсутність державної стратегії розвитку спорту, мізерне фінансування олімпійських видів, корупція у федераціях, занепад інфраструктури. Аргентина так і не створила сучасну систему підготовки спортсменів вищого рівня. Талановиті атлети часто емігрують або залишають спорт через відсутність перспектив. При цьому потенціал величезний – це видно хоча б з футболу, де аргентинці (як окремі гравці так і збірна) досягають вершин світового рівня. Але олімпійський спорт залишається на узбіччі державних пріоритетів.

Велика Британія – приклад навпаки (але з попереднім падінням). Цей приклад показує, що може статися, якщо своєчасно не провести реформи, і що буває, коли їх все ж проводять. До 1990-х рр. британський спорт перебував у глибокій кризі. На Іграх у Атланті-1996 Велика Британія здобула лише 15 медалей (1 золоту) і посіла ганебне 36-те місце. Для країни, яка винайшла більшість сучасних видів спорту та провела Олімпіаду-1948, це був національний шок. Причини були системними: хронічне недофінансування спорту з традиційних джерел, застаріла інфраструктура, відсутність стратегії підготовки спортсменів, слабка координація між федераціями, брак наукового підходу до тренувань. Але британці зробили те, чого не зробили інші країни з поданого вище списку, провели радикальні реформи. Після того, як Лондон виграв право на проведення Олімпіади-2012, уряд запустив програму «Mission 2012». Створили UK Sport – агентство з чіткою стратегією та прозорим фінансуванням. Побудували або модернізували десятки тренувальних центрів світового рівня. Запровадили гранти для спортсменів і тренерів. Залучили науку, аналітику, психологію [10]. Результат вражаючий: Пекін-2008 – 47 медалей і 4-те

місце, Лондон-2012 – 65 медалей і 3-тє місце, Ріо-2016 – 67 медалей і 2-ге місце, Токіо-2020 – 64 медалі і 4-тє місце [11]. За 15 років Британія з аутсайдера перетворилася на одну з провідних олімпійських держав. Цей приклад вказує на два важливих моменти: по-перше, навіть велика спортивна нація може скотитися до прірви без невідворотних реформ. По-друге, правильні системні зміни можуть повернути країну на олімпійський п'єдестал, але це вкрай складно.

Австралія – тихоокеанська спортивна потуга не була соціалістичною, але її реформи 1980-90-х рр. є зразком для багатьох країн пострадянського простору. До 1970-х австралійський спорт фінансувався мізерно, інфраструктура відставала, міжнародні результати були посередніми. Монреаль-1976 став поворотним пунктом: 0 золотих медалей, національне приниження. Опісля створили Australian Institute of Sport (AIS) у 1981 р. – флагманський центр підготовки спортсменів світового класу в Канберрі. Це був революційний крок: держава вклала величезні кошти в будівництво сучасної бази з потужною науковою підтримкою. Запровадили федеральну програму «Backing Australia's Sporting Ability» – довгострокове фінансування спорту на рівні сотень мільйонів доларів щороку. Створили мережу спеціалізованих центрів по всій країні для різних видів спорту, інтегрованих з AIS. Розробили національну стратегію розвитку спорту з горизонтом планування на 10-20 років, що не залежить від зміни уряду. Інвестували в масовий спорт як базу для пошуку талантів – програми в школах, доступні спортзали, безкоштовні секції для дітей [12]. Результати: Лос-Анджелес-1984: 24 медалі, 14 золотих, Барселона-1992: 27 медалей, Сідней-2000 (домашня Олімпіада): 58 медалей, 4-тє місце, Токіо-2020: 46 медалей, Париж-2024: 53 медалі, 4-тє місце. Країна з 26-мільонним на-

селенням стабільно тримається в топ-10 олімпійських держав завдяки системному підходу.

Узагальнені уроки з цих падінь і підйомів. Усі вказані країни демонструють схожі патерни занепаду:

- ігнорування необхідності змін, жевріє марна надія, що стара система якось пропрацює і далі;
- хронічне недофінансування, спорт не є пріоритетом у центральному і регіональних бюджетах;
- занепад інфраструктури, навіть наявні тренувальні бази перетворюються на руїни;
- відтік кадрів, кращі тренери й спортсмени йдуть за кордон;
- корупція та непрозорість, виділені гроші не доходять до спортсменів і тренерів;
- відсутність довгострокової стратегії розвитку спорту, рішення приймаються хаотично, не системно;
- ігнорування спортивної науки, застарілі методи підготовки;
- втрата молодіжної бази пошуку спортивних талантів, адже діти неохоче йдуть у спорт.

Усе вказане має бути взяте до уваги в Україні, яка, на жаль, скотується «у стан без реформи», що ми покажемо в наступній – основній частині опису результатів дослідження.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на ряді припущень. По-перше, приклад успішних у проведенні спортивної реформи країн містить важливий досвід і накопичені надійні знання, які можуть бути узагальнені і використані у подальшому. По-друге, стан спорту в Україні знаходиться близько до «точки неповернення» за якою невідворотне руйнування того, що ми досі називаємо системою підготовки спортсменів (насправді це трохи змінені але у своїй сутності – залишки колись успішної радянської системи спортивної підготовки). По-третє, навіть сьогоднішня понівечена війною Україна має достатній потенціал для проведення реформи у спорті,

надійною основою якої має виступати поширення практики децентралізації влади на сферу спорту.

Метою дослідження є привернення уваги до проведення спортивної реформи в Україні, без якої є неминучою втрата все ще наявних успіхів на міжнародній арені через подальше руйнування існуючої системи.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проведене у ННІ «Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту» Українського державного університету науки і технологій. Виходячи із складності об'єкта, була використана батарея методів дослідження, до складу якої, окрім вивчення літературних джерел, матеріалу з Інтернету та їх аналізу, увійшли наступні.

Порівняльно-історичний метод. Проаналізований досвід інших країн (Куба, Румунія, Болгарія, Велика Британія, Нідерланди, Аргентина, Австралія, пострадянські країни) для виявлення закономірностей успіхів і невдач у спортивних реформах. Це класичний компаративний підхід – порівняння кейсів для виявлення причинно-наслідкових зв'язків [13, 14]. Сильні сторони: дозволяє бачити загальні патерни, уникнути помилок інших, запозичити успішні практики. Слабкі сторони: Кожна країна унікальна – економічний контекст, політична система, культура. Те, що спрацювало в Британії, не обов'язково спрацює в Україні.

Екстраполяція існуючих трендів. До уваги взяті негативні поточні тенденції в українському спорті (старіння тренерів, занепад інфраструктури, відтік кадрів, скорочення традиційних джерел фінансування) і продовжені у майбутнє, припускаючи, що без втручання вони лише посиляться [15]. Сильні сторони: логічний підхід, який базується на реальних даних про поточний стан. Слабкі сторони: майбутнє не є лінійною проекцією минулого. Можуть статися несподівані події (економічне

зростання, зміна політичної волі, приватні інвестиції), які змінять траєкторію. Екстраполяція припускає статус-кво, але можливі зміни.

Логічний аналіз причинно-наслідкових зв'язків. Побудовані ланцюжки: брак фінансування → занепад інфраструктури → неможливість тренуватися належним чином → погіршення результатів → відтік спортсменів і тренерів → подальша деградація. Сильні сторони: метод допомагає виявити ключові вузли проблем і точки для втручання з метою запобігання погіршенню ситуації [16]. Слабкі сторони: реальність складніша за лінійні причинно-наслідкові моделі. Є багато різних, у т. ч., не врахованих у дослідженні змінних, які взаємодіють непередбачуваним чином. Можна переоцінити вплив одних факторів і недооцінити інші.

Синтез кращих практик у спорті. Намічаючи реформи, були представлені і синтезовані елементи успішних моделей різних країн: британська система цільового фінансування, австралійська модель спортивних інститутів, голландська стратегія концентрації на сильних сторонах, естонська система стипендій [17]. Сильні сторони: використання перевіреного досвіду, адаптація до українського контексту. Слабкі сторони: механічне копіювання практик різних країн в Україні не спрацює. Успішна імплементація залежить від багатьох контекстуальних факторів, які складно і майже неможливо врахувати повністю.

Системний підхід. Спорт розглядався як складна система із взаємопов'язаними елементами: фінансування, кадри, інфраструктура, управління, база юнацького і масового спорту. Зміни в одному елементі впливають на інші. Сильні сторони: цілісне бачення, розуміння, що не можна реформувати один елемент ізольовано. Слабкі сторони: системи складні і повністю змоделювати всі взаємозв'язки неможливо [18, 19, 20].

Результати дослідження стосовно спорту в Україні. У складі збірних СРСР (1952-1988) українські спортсмени здійснили значний внесок в олімпійські успіхи. Україна була другою після Росії серед радянських республік за кількістю здобутих медалей. Наприклад, на провальних для СРСР Іграх 1968 р. в Мехіко спортсмени українського походження здобули 35 радянських медалей: 14 золотих, 10 срібних і 11 бронзових.

Період державної Незалежності України (1994-2024 рр.).

Зимові Олімпійські ігри. Вже у статусі незалежної Україна здобула загалом 9 медалей на Зимових Іграх: 3 золоті, 2 срібні та 4 бронзові. У т. ч., золоті медалі: 1994: Оксана Баюл (фігурне катання) – перша золота медаль незалежної України, 2014: Жіноча естафета (біатлон), 2018: Олександр Абраменко (фрістайл, стрибки на лижах – акробатичний фрістайл). Основні види спорту: Біатлон (5 медалей), фігурне катання (1 медаль), фрістайл (2 медалі). Літні Олімпійські ігри. Україна здобула 151 медаль на літніх Олімпіадах з 1996 по 2024 рік: 41 золоту, 43 срібні, 67 бронзових (дані станом на завершення Ігор у Парижі-2024).

Порівняльний аналіз: до і після здобуття Україною державної незалежності.

Радянський період (1952-1988). Переваги:

- Потужна централізована система підготовки на сучасній у той час спортивній базі;
- Величезні інвестиції в спорт через державні органи і громадські спортивні організації;
- Мережа спортивних шкіл (ДЮСШ, СШМ, ШВСМ, центрів олімпійської підготовки) в Україні;
- Наукове забезпечення збірних команд країни на найвищому для того часу рівні.

Результат: сотні медалей українських атлетів, десятки олімпійських чемпіонів, світові рекорди.

Незалежна Україна (1994-2024):

- 1996-2008: «Золота ера» спортивних успіхів України, 22-23 медалі на літніх Іграх, 7-9 золотих медалей стабільно, Топ-15 у світі;
- 2012-2024: Період занепаду. У т. ч. падіння фінансування через невикористання бюджетів регіонів, деградація інфраструктури, 11-19 медалей на Іграх, у т. ч., 1-5 золотих медалей, падіння до 22-44 місця.

Критичні фактори занепаду: економічна криза 1990-х рр., недофінансування спорту, старіння тренерських кадрів, відтік талантів за кордон, руйнування принесені війною з Росією (2014-2024). Відтак, українські спортсмени демонструють значно менші результати як незалежна держава, порівняно з їхнім внеском у радянську збірну, що відображає системну кризу українського спорту після розпаду СРСР.

З поданого зрозуміло, що Україна зараз стоїть на роздоріжжі. Маємо потрібний для розвитку спорту потенціал, традиції і талановитих спортсменів. Але без системних реформ через 10-15 років ми цілком можемо повторити шлях Куби або Румунії – від олімпійської потуги до маргінальних позицій (така тенденція є). Історія інших країн має стати попередженням, а не пророцтвом для України. Без проведення назрілих реформ українському спорту загрожує системна стагнація з наростаючими проблемами на всіх її рівнях.

Професійний спорт продовжуватиме існувати в тіні корупційних схем і непрозорих фінансових потоків. Національні федерації залишатимуться вочинами окремих осіб, які роками тримають владу без реальної звітності за свої здобутки. Розподіл бюджетних коштів на центральному і регіональному рівнях відбуватиметься за принципом особистої лояльності, а не спортивних результатів. Талановиті спортсмени втрачатимуть мотивацію, розуміючи, що місця в збірних і фінансування отримують не найсильніші, а «свої».

Масовий спорт деградуватиме через брак інвестицій у спортивну інфраструктуру. Радянські спортивні зали й стадіони руйнуватимуться швидше, ніж з'являтимуться нові. У невеликих містах і селах діти взагалі втратять доступ до організованих занять юнацьким і резервним спортом. Фізкультура в школах залишиться формальністю у напівзруйнованих залах і спортивних майданчиках без належного обладнання. Через покоління ми отримаємо суспільство з критичними проблемами здоров'я та фізичної підготовки.

Дитячо-юнацький спорт перетворюється на комерційний проєкт для заможних родин. Батьки будуть змушені платити за все – від придбання форми до поїздок на змагання, бо державне фінансування ДЮСШ залишатиметься мізерним. Тренери працюватимуть за мінімальні зарплати без соціальних гарантій, найкращі фахівці відходять до професії або виїжджатимуть за кордон. Система пошуку й розвитку талантів зламається остаточно – у великий спорт потраплятимуть діти з грошима, а не з найбільшим потенціалом.

Міжнародні позиції слабшають. Без системної роботи з пошуку і якісної спортивної підготовки кількість медалей на Олімпійських Іграх і чемпіонатах світу скорочуватиметься. Перспективні українські спортсмени масово переходять під прапори інших країн, шукаючи кращих умов для тренувань і змагань. Престиж української збірної падає, а з ним і національна ідентичність українців через спорт.

Антидопінгова система без реформ у спорті залишатиметься неефективною, що загрожуватиме міжнародними санкціями й дискваліфікаціями. Спортивна медицина не розвиватиметься, спортсмени не матимуть доступу до сучасної практики профілактики травм, реабілітації та відновлення.

Найсумніше, що без реформ втрачається ціле покоління. Талановиті діти, які могли б стати

чемпіонами, просто не отримають шансу розкрити свій потенціал. А суспільство загалом скочуватиметься до малорухливого способу життя з усіма його добре відомими наслідками для здоров'я нації. Зауважимо, що це не апокаліптичний сценарій, а міркування про логічне продовження існуючих руйнівних тенденцій, якщо не втрутитися з системними змінами вже зараз. Цілком зрозуміло і не потребує додаткової аргументації той факт, що без реформ на спорт вищих досягнень чекає системна деградація з конкретними, вимірюваними втратами.

Олімпійські результати. Українська делегація на Олімпіадах втрачатиме позиції з кожним циклом. Якщо в Токіо-2020 Україна здобула 19 медалей і посіла 44-те місце, то без реформ через 8-12 років можемо опуститися до 10-12 медалей і 60-70 місця. Види спорту, де Україна традиційно сильна, можуть залишитися без медалей. Причина: конкуренти інвестують у підготовку мільярди, а ми не шукаємо джерела фінансування.

На жаль, відтік спортсменів і масова міграція талантів уже почалася і лише прискорюватиметься. Спортсмени змінюють громадянство не через брак патріотизму, а через неможливість реалізувати потенціал удома. Без нормальних тренувальних баз, якісного медичного супроводу, харчування та обладнання вони змушені шукати кращі умови. За останні роки десятки українських спортсменів виступають за інші країни. Якщо система не зміниться, цей процес набуде лавиноподібного характеру. Особливо критично для технічних видів спорту, де потрібне дороге обладнання – зимові види, веслування, вітрильний спорт, стрільба. Коли найкращі спортсмени йдуть одночасно зникає і мотивація для молодих, порушується система наставництва.

Руйнування тренерських шкіл. Україна славилася потужними тренерськими школами в боксі, гімнастиці, легкій атлетиці, бороть-

бі. Без реформ ці школи шезнуть разом зі своїми носіями. Тренери високого рівня компетентностей отримують мізерні зарплати, інколи по 8-15 тисяч гривень, працюючи по 10-12 годин на добу. Молодь не йде в тренери – немає ні престижу, ні грошей, ні перспективи. Через 10-15 років настане кадрова катастрофа. Тренери радянської школи, яким зараз 60-70 років, відійдуть з професії, а замінити їх буде нікому. Як не сумно це усвідомлювати, корисні знання та методики, напрацьовані і перевірені десятиліттями, зникнуть. Нові покоління тренерів не матимуть досвіду, належної освіти, ресурсів для роботи.

Інфраструктурна прірва. Тренувальні бази перетворюються на руїни. Національні центри підготовки в Конча-Заспі та інших місцях потребують модернізації, але замість цього ледве підтримуються на плаву. У цей же час в сучасних олімпійських центрах в країнах-конкурентах обладнані кріокамери, гіпоксичні зали, басейни з регульованою течією, біомеханічні лабораторії, існує штат спортивних психологів, нутриціологів та інших фахівців. Ця прірва в умовах спортивної підготовки означає неминучу прірву в результатах.

Фінансовий колапс. Державне фінансування збірних команд усе ще залишається символічним і непередбачуваним. Спортсмени не знають, чи будуть гроші для виїзду на чемпіонат світу за місяць. Федерації будуть змушені вибирати: відправити команду на змагання чи оплатити тренувальний збір. Спонсори не йдуть у спорт через непрозорість, корупцію та відсутність медійної привабливості багатьох видів спорту. Без реформ ситуація консервується. Існуючі бюджети залишатимуться мізерними, розподілятимуться непрозоро, більша частина витратиться на утримання федерацій та їх забаганок замість безпосередньої підтримки спортсменів. У підсумку навіть талановиті атлети

не зможуть дозволити собі рух у бік професійного спорту – це стане занадто дорого для сімей і економічно не вигідно для самих спортсменів.

Втрата поколінь. Найбільша втрата – це нереалізований людський потенціал. У кожному поколінні є діти, які могли б стати олімпійськими чемпіонами, але система їх не виявить, не підтримає або навіть змусить піти з спорту. Хлопчик із села, який міг би стати чемпіоном у боротьбі, не потрапить до спортивної школи, бо там вимагають гроші. Дівчина з талантом до гімнастики покине тренування, бо батьки не витягнуть постійних витрат. Молодий боксер переїде до Польщі, де йому дадуть стипендію та створять сучасні умови для підготовки. Помножмо кількість таких історій на тисячі і ми побачимо масштаб катастрофи, що насувається. Це не просто цифри нездобутих медалей, а значно більше: зламані долі, втрачені можливості, нереалізовані мрії.

Втрата престижу та ідентичності. Коли збірна виступає слабо, це впливає на всю націю. Спортивні перемоги об'єднують суспільство, надихають молодь, формують гордість за країну. Без успіхів у спорті втрачається важливий елемент національної ідентичності, особливо для молодого покоління. Крім того, слабкі результати означають меншу увагу медіа, менше потенційних спонсорів, менше дітей, які хочуть займатися спортом. Це замкнене коло деградації, з якого без системних реформ довго не вибратися.

Міжнародна ізоляція. Без реформ Україна ризикує втратити довіру міжнародних спортивних організацій. Проблеми з антидопінгом, корупційні скандали, неспроможність проводити великі змагання – все це веде до репутаційних втрат. У підсумку можливі санкції, обмеження на участь у змаганнях, втрата права голосу в міжнародних федераціях.

Усе подане – не фантазії фахівця, який чомусь хоче когось налякати. Ми показали прецеденти країн, які втратили спортивні позиції через десятиліття недбалості і непрофесіоналізму. Повернути втрачене у спорті вищих досягнень надзвичайно важко – це роки дуже великих інвестицій, зміна поколінь тренерів і спортсменів, відбудова довіри. Набагато розумніше провести реформи зараз, поки ще є що рятувати.

Дискусія. Декілька колишніх соціалістичних (і не лише) країн успішно трансформували свої спортивні системи після падіння комунізму, що призвело до значного покращення або збереження високих олімпійських результатів. Їхній досвід надзвичайно цінний для України і заслуговує на дискусію і окреме обговорення.

Почнемо з Естонії – успіху малої країни [21, 22]. Естонія – це реальний приклад пострадянської країни, яка успішно реформувала спортивну систему після здобуття незалежності. З населенням лише 1,3 мільйона людей Естонія не може конкурувати з іншими кількістю, тому обрала шлях якості та ефективності. Що саме зробили естонці. Модернізація законодавства: прийняли сучасний Закон про спорт, який чітко розмежує повноваження держави, федерацій і місцевої влади. Запровадили прозору систему фінансування. Це й створення професійних структур: Естонський НОК працює як ефективна організація з мінімальною бюрократією. Спортивні федерації отримали автономію, але із суворою звітністю. Інвестиції в інфраструктуру: побудували декілька сучасних спортивних центрів, модернізували стадіони, басейни, зали. Попри малі розміри країни, якість обладнання відповідає світовим стандартам. Фокус на перспективних видах: зосередилися на дисциплінах, де вони історично сильні або де можна досягти успіху з меншими ресурсами: важка атлетика, боротьба, легка атлети-

ка (метання), веслування, лижі. Підтримка спортсменів: створили систему стипендій для спортсменів високого рівня, що дозволяє їм тренуватися професійно. Розміри стипендій конкурентні з європейськими. Інтеграція з Європою: естонські спортсмени та тренери активно використовують можливості тренувальних зборів в інших країнах ЄС, обмінюються досвідом. Для країни з 1,3 млн населення результати вражаючі: Сідней-2000: 1 медаль, Афіни-2004: 3 медалі, Пекін-2008: 2 медалі, Лондон-2012: 2 медалі, Ріо-2016: 0 медалей (провал), Токіо-2020: 1 золота, 2 медалі. Ключовий момент: після провалу в Ріо Естонія не впала в паніку, а проаналізувала помилки, скоригувала стратегію, посилила підтримку спортсменів. Вже на Іграх у Токіо-2020 керманічі спорту забезпечили повернення на п'єдестал.

Словенія (2 мільйони населення) – ще один приклад ефективної трансформації після розпаду Югославії [23, 24]. Стратегія словенців: збереження найкращого з югославської системи. Словенці не стали руйнувати все до основ. Вони взяли працюючі елементи старої системи (спортивні школи, тренерські кадри) і адаптували їх до нових умов. Державно-приватне партнерство: держава фінансує базову інфраструктуру та підтримку молодих талантів, приватний сектор спонсорує зірок і команди майстрів. Інвестиції в зимові види: Словенія має природні переваги для зимових видів спорту і максимально їх використала – побудували сучасні гірськолижні траси, стрибкові трампліни, біатлонні комплекси. Культивування зірок: Словенія створила культ спортивних героїв – Петер Превс (стрибки з трампліну), Тіна Мазе (гірські лижі), Тадей Погачар (велоспорт), Прімож Рогліч, Лука Дончич (баскетбол). Успіхи зірок надихають молодь займатися спортом. Результати. Літні Олімпійські Ігри: стабільно 4-8 медалей, що для 2-мільйонної

країни є чудовим досягненням. Париж-2024: 2 золоті медалі. Зимові Олімпійські Ігри: регулярно 5-8 медалей, часто золоті. Тепер Словенія – це одна з найсильніших зимових спортивних держав у перерахунку на душу населення.

Грузія – неочікуваний успіх. Грузія (3,7 млн населення) – пострадянська країна, яка пережила економічні труднощі, війну, але зуміла досягти успіхів в олімпійському спорті. Реформи. Колишній президент Міхеїл Саакашвілі особисто опікувався розвитком спорту, розглядаючи його як інструмент національного відродження. Інвестиції в інфраструктуру: попри економічні труднощі побудували сучасні спортивні комплекси в Тбілісі та регіонах. Фокус на борцівських видах: Грузія зосередилася на дзюдо та боротьбі – видах спорту з давніми національними традиціями. Державна підтримка чемпіонів: Олімпійські призери отримують солідні матеріальні винагороди, квартири, підтримку від держави. Результати. Атланта-1996: 2 медалі, Сідней-2000: 0 медалей, Афіни-2004: 2 медалі, Пекін-2008: 6 медалей, Лондон-2012: 7 медалей (4 золоті!), Ріо-2016: 7 медалей, Токіо-2020: 8 медалей, Париж-2024: 7 медалей [25]. Грузія з населенням менше 4 мільйонів стабільно здобуває 6-8 олімпійських медалей, більшість у дзюдо та боротьбі. Це чудовий приклад фокусування на сильних сторонах.

Хорватія (3,8 млн населення) після розпаду Югославії зуміла не тільки зберегти, а й покращити свої позиції в олімпійському спорті. Реформи: збереження тренерських шкіл (Хорватія зберегла потужні югославські тренерські традиції у водних видах спорту, командних іграх, веслуванні). Фокус на стабільно сильних дисциплінах. У літніх видах спорту водне поло (чоловіче та жіноче), веслування, вітрильний спорт, стрільба, тхеквондо, дзюдо – хорвати зосередилися на видах, де

мали традиції або природні переваги. Модернізація інфраструктури: Використовуючи туристичні доходи, Хорватія побудувала сучасні тренувальні центри на Адриатичному узбережжі для водних видів спорту. Професіоналізація управління: Федерації перейшли на професійний менеджмент зі звітністю та плануванням. Результати: Атланта-1996 (перша незалежна Олімпіада): 2 медалі; Сідней-2000: 2 медалі; Афіни-2004: 4 медалі; Пекін-2008: 5 медалей; Лондон-2012: 6 медалей; Ріо-2016: 10 медалей (прорив!); Токіо-2020: 7 медалей; Париж-2024: 7 медалей [26]. Для країни з 3,8 млн населення це фантастичні результати. Хорватія регулярно входить до топ-30 олімпійських держав, випереджаючи набагато більші країни.

Чехія (10,5 млн населення) після розпаду Чехословаччини в 1993 р. зуміла побудувати стабільну спортивну систему. Вплив децентралізації: передали частину повноважень і фінансування на регіональний рівень. Це дозволило розвивати спорт по всій країні, а не тільки в Празі. Підтримка масового спорту: Чехія зберегла розгалужену систему спортивних клубів і секцій для дітей та молоді. Держава субсидує такі заняття, роблячи їх доступними. Модернізація підготовки еліти: створили спеціалізовані тренувальні центри для підготовки збірних команд із сучасним обладнанням. Збалансоване фінансування: Чехія знайшла баланс між державним і регіональним фінансуванням, спонсорськими коштами та доходами від спортивних заходів. Результати. Літні Ігри: стабільно 8-15 медалей. Париж-2024: 3 медалей, включно з 3 золотими [27]. Зимові Ігри: регулярно 5-10 медалей, особливо в хокеї, біатлоні, лижних перегонях. Чехія демонструє стабільність – жодних провалів чи драматичних падінь. Це результат правильної стратегії та послідовної реалізації реформ.

Узбекистан (35 млн населення) після здобуття незалежності послідовно розвиває олімпійський спорт. Стратегія: державна підтримка боксу та боротьби: Узбекистан створив потужну систему підготовки в цих видах, побудувавши десятки спортивних шкіл по всій країні. Інвестиції в інфраструктуру: сучасні тренувальні центри в Ташкенті та обласних центрах. Державні стипендії: перспективні спортсмени отримують фінансову підтримку, що дозволяє присвятити себе спорту. Результати. Атланта-1996: 2 медалі, Сідней-2000: 6 медалей, Афіни-2004: 5 медалей, Пекін-2008: 4 медалі, Лондон-2012: 13 медалей (прорив!), Ріо-2016: 13 медалей, Токіо-2020: 14 медалей, Париж-2024: 13 медалей [28]. Узбекистан за 30 років збільшив свої олімпійські здобутки в 6 разів і став регіональним лідером у Центральній Азії.

Нідерланди, 18 млн населення (не колишня соціалістична країна, але їхня модель дуже цікава). Провели реформи в 2000-х рр., створивши одну з найбільш ефективних спортивних систем. Особливості моделі: концентрація ресурсів на низці видів спорту. Тут свідомо вирішили не намагатися бути сильними у всіх видах спорту. Вони обрали декілька дисциплін, де мають природні або культурні переваги, і вклали туди основні ресурси: ковзанярський спорт, велоспорт, легка атлетика, хокей на траві, кінний спорт та ін. Пріоритети: професійний менеджмент: спортивні федерації керуються як бізнес-структури з чіткими цілями, бюджетами і звітністю. Інтеграція науки: NOC*NSF (Олімпійський комітет Нідерландів) активно співпрацює з університетами, створюючи науково обґрунтовані програми підготовки. Інвестиції в інфраструктуру: Побудували кілька спеціалізованих тренувальних центрів світового рівня, включно з критими ковзанками з ідеальним льодом. При населенні лише

17 мільйонів, Нідерланди регулярно входять до топ-10 на літніх Іграх і домінують на зимових. Токіо-2020: 36 медалей, 10-те місце. Париж-2024: 34 медалі, 9-те місце. На зимових Олімпійських іграх у Пекіні-2022 голландці здобули 17 медалей, більшість – у ковзанярському спорті [29].

Отже, ключові уроки успішно проведених реформ у спорті. Аналізуючи всі подані позитивні і повчальні приклади, можна виділити спільні для всіх без виключення країн елементи успіху:

- довгострокова стратегія: усі успішні країни мали план на 10-20 років, що не змінювався з кожною зміною уряду;
- професійний менеджмент: спортом керують кращі професіонали, а не політичні призначенці чи колишні, нехай і відомі спортсмени без управлінських навичок;
- прозоре фінансування: чіткі бюджети, зрозуміла звітність, оцінка ефективності витрат;
- фокус на перспективних напрямках: не намагатися бути сильними у всій олімпійській літній і зимовій програмі, а зосередитися на видах спорту з найбільшим потенціалом;
- інвестиції в інфраструктуру: сучасні тренувальні бази світового рівня;
- підтримка спортсменів: гранти, стипендії, матеріальне забезпечення, що дозволяє тренуватися професійно;
- спортивна наука: максимально широке використання наукового підходу, аналітики, технологій;
- збереження кращого зі старої системи: тренерські школи, традиції, методики (не руйнувати все, а адаптувати до нових умов);
- непримиренна боротьба з корупцією: прозорість, незалежний аудит, жорсткі санкції за зловживання;
- баланс між масовим і елітним спортом: першочерговий розвиток дитячо-юнацького і масового спорту як бази для пошуку талантів.

Узагальнимо: теперішня, навіть понівечена війною Україна,

за своїм наявним потенціалом і різноманітними ресурсами має всі можливості повторити успіх указаних країн. У нас є потужні спортивні традиції, талановиті спортсмени, досвідчені тренери тощо. Потрібна лише політична воля для проведення системних реформ, залучення компетентних фахівців, розробка стратегії і послідовність у їх реалізації. Досвід інших пострадянських країн і не тільки їх доводить: це досяжно, і результати можуть бути вражаючими.

Висновки. За останні десятиліття з'явилися ряд негативних прикладів низки країн (у т. ч., колишніх соціалістичних – Куба, Румунія, Болгарія), в яких формально знизився медальний здобуток на найбільш престижних міжнародних змаганнях, якими є літні і зимові Олімпійські Ігри. Насправді ж існуючі негативні і тривалі в часі негаразди по ряду Ігор – це свідчення руйнування системи, що раніше існувала, і нерозбудови нової сучасної системи підготовки спортсменів. Усім цим прикладам врешті-решт притаманне: ігнорування необхідності змін; сподівання на те, що стара система якось пропрацює і далі; хронічне недофінансування, переконання, що спорт не є пріоритетом у центральному і регіональних бюджетах; занепад інфраструктури (навіть наявні тренувальні бази перетворюються на руїни); відтік кадрів, кращі тренери й спортсмени їдуть за кордон; корупція та непрозорість, виділені гроші не доходять до спортсменів і тренерів; відсутність довгострокової стратегії розвитку спорту, рішення приймаються хаотично, несистемно; ігнорування спортивної науки, застарілі методи підготовки; втрата молодіжної бази пошуку спортивних талантів, адже діти неохоче йдуть у спорт...

У цей же час отримані зразки іншого гатунку, а саме тих країн, які провели успішні реформи в спорті. Серед колишніх соці-

лістичних країн це Естонія, Словенія, Грузія, Хорватія, Чехія і Узбекистан. Незважаючи на різні кількості населення і економічні потуги, усім їм притаманні наступні риси (це довгострокова стратегія): усі успішні країни мали план на 10-20 років, що не змінювався з кожною зміною уряду; професійний менеджмент: спортом керують кращі професіонали, а не політичні призначенці чи колишні, нехай і відомі спортсмени без управлінських навичок; прозоре фінансування: чіткі бюджети, зрозуміла звітність, оцінка ефективності витрат; фокус на перспективних напрямках: не намагатися бути сильними у всій олімпійській літній і зимовій програмі, а зосередитися на видах спорту з найбільшим потенціалом; інвестиції в інфраструктуру: сучасні тренувальні бази світового рівня; підтримка спортсменів: гранти, стипендії, матеріальне забезпечення, що дозволяє тренуватися професійно; спортивна наука: максимально широке використання наукового підходу, аналітики, технологій; збереження кращого зі старої системи: тренерські школи, традиції, методики (не руйнувати все, а адаптувати до нових умов); непримиренна боротьба з корупцією: прозорість, незалежний аудит, жорсткі санкції за зловживання; баланс між масовим і елітним спортом: першочерговий розвиток дитячо-юнацького і масового спорту як бази для пошуку талантів.

У сьогоднішньої України, яка на тепер знаходиться на роздоріжжі, існують лише дві альтернативи, які визначатимуть стале падіння або зростання щодо медальних успіхів на міжнародній арені. Обидві вказані траєкторії у даному дослідженні описані і пояснені. Підкреслимо, що новий Закон «Про спорт», який зараз готується, не здатен започаткувати реформу спорту, що буде обґрунтовано і описано в одній з наступних статей. Адже за своєю суттю Закон це правовий документ, який

не може охоплювати всі аспекти радикальної реформи, яка пропонується. Відтак, прийнятий Закон потребуватиме детальних підзаконних актів для його імплементації. Крім того, спрямований на

реформу він може зустріти опір від існуючих структур, подолання яких можливе лише внаслідок передбачених і постійно здійснюваних зусиль органів управління спортом.

Перспектива наступних досліджень визначається потребою дослідження наслідків для спорту від не проведення в Україні реформи спорту на регіональному і місцевому рівні.

Література

1. Приходько В. Діалог зі штучним інтелектом про не розпочату реформу спорту в Україні та її ініціювання. *Спортивна наука та здоров'я людини*. 2025;1(13):152-170. <https://doi.org/10.28925/2664-2069.2025.113>.
2. Приходько В. Проєкт реформи спорту вищих досягнень у контексті наслідків повномасштабної війни Росії проти України. *Спортивна наука та здоров'я людини*. 2025;2(14):84-99. <https://doi.org/10.28925/2664-2069.2025.29>.
3. Приходько В.В. Спортивний регіон: теорія і практика: монографія. Дніпро: Інновація, 2024. 476 с.
4. Приходько В.В. Формування сучасної системи підготовки спортсменів: монографія. Дніпро: Інновація, 2019. 384 с.
5. Lamrani S. Cuba, the Island of Olympic Champions. Cuba Solidarity Campaign. 2024. 29 July. URL: <https://cuba-solidarity.org.uk/news/article/4564/cuba-the-island-of-olympic-champions>.
6. Romania at the Olympics. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Romania_at_the_Olympics.
7. Bulgarian weightlifting federation punished by Government for doping scandals. Inside the Games. 2009. 7 January. URL: <https://www.insidethegames.biz/articles/8639/bulgarian-weightlifting-federation-punished-by-government-for-doping-scandals>.
8. Olympic Weightlifting: Bulgarian medal winners disqualified/ UPI Archives. 2000. 22 September. URL: <https://www.upi.com/Archives/2000/09/22/Olympic-Weightlifting-Bulgarian-medal-winners-disqualified/4954969595200/>
9. Argentina's Olympic History. Official English Website for the City of Buenos Aires. [Argentina's Olympic History | Official English Website for the City of Buenos Aires](https://www.buenosaires.gov.ar/en/olympic-history).
10. Elite athlete funding secured. GOV.UK: official website. 2012. 12 August. URL: <https://www.gov.uk/government/news/elite-athlete-funding-secured>.
11. Parnell R., Bingham S. London 2012 Olympics: how it boosted medal winning but failed to inspire a generation. The Conversation. 2022. 25 July. URL: <https://theconversation.com/london-2012-olympics-how-it-boosted-medal-winning-but-failed-to-inspire-a-generation-187383>.
12. The rebirth of Australian sport after the Montreal crisis. The Roar. 2016. 4 August. URL: <https://www.theroar.com.au/2016/08/04/the-rebirth-of-australian-sport-after-the-montreal-crisis/>.

References

1. Prykhodko V. Dialoh zi shtuchnym intelektom pro ne rozpochatu reformu sportu v Ukraini ta yii initsiiuvannia. *Sportyvna nauka ta zdorovia liudyny*. 2025;1(13):152-170. <https://doi.org/10.28925/2664-2069.2025.113>.
2. Prykhodko V. Proiekt reformy sportu vyshchyykh dosiahnen u konteksti naslidkiv povnomasshtabnoi viiny Rosii proty Ukrainy. *Sportyvna nauka ta zdorovia liudyny*. 2025;2(14):84-99. <https://doi.org/10.28925/2664-2069.2025.29>.
3. Prykhodko VV. Sportyvnyi rehion: teoriia i praktyka: monohrafiia. Dnipro: Innovatsiia, 2024. 476 s.
4. Prykhodko VV. Formuvannia suchasnoi systemy pidhotovky sportsmeniv: monohrafiia. Dnipro: Innovatsiia, 2019. 384 s.
5. Lamrani S. Cuba, the Island of Olympic Champions. Cuba Solidarity Campaign. 2024. 29 July. URL: <https://cuba-solidarity.org.uk/news/article/4564/cuba-the-island-of-olympic-champions>.
6. Romania at the Olympics. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Romania_at_the_Olympics
7. Bulgarian weightlifting federation punished by Government for doping scandals. Inside the Games. 2009. 7 January. URL: <https://www.insidethegames.biz/articles/8639/bulgarian-weightlifting-federation-punished-by-government-for-doping-scandals>.
8. Olympic Weightlifting: Bulgarian medal winners disqualified/ UPI Archives. 2000. 22 September. URL: <https://www.upi.com/Archives/2000/09/22/Olympic-Weightlifting-Bulgarian-medal-winners-disqualified/4954969595200/>
9. Argentina's Olympic History. Official English Website for the City of Buenos Aires. URL: [Argentina's Olympic History | Official English Website for the City of Buenos Aires](https://www.buenosaires.gov.ar/en/olympic-history).
10. Elite athlete funding secured. GOV.UK: official website. 2012. 12 August. URL: <https://www.gov.uk/government/news/elite-athlete-funding-secured>.
11. Parnell R., Bingham S. London 2012 Olympics: how it boosted medal winning but failed to inspire a generation. The Conversation. 2022. 25 July. URL: <https://theconversation.com/london-2012-olympics-how-it-boosted-medal-winning-but-failed-to-inspire-a-generation-187383>.
12. The rebirth of Australian sport after the Montreal crisis. The Roar. 2016. 4 August. URL: <https://www.theroar.com.au/2016/08/04/the-rebirth-of-australian-sport-after-the-montreal-crisis/>.

- theroar.com.au/2016/08/04/rebirth-australian-sport-montreal-crisis.
13. De Bosscher V, De Knop P, Van Bottenburg M, Shibli S. Explaining international sporting success: An international comparison of elite sport systems and policies in six countries. *Sport Management Review*. 2006;9(3):411–450.
 14. Tilly Ch. *Big Structures, Large Processes, Huge Comparisons*. New York: Russell Sage Foundation, 1984. 176 p.
 15. Forrester JW. *Industrial Dynamics*. Cambridge, MA: MIT Press, 1961. 464 p.
 16. Pearl J. *Causality: Models, Reasoning, and Inference*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. 484 p.
 17. Spendolini M. J. *The Benchmarking Book*. New York: AMACOM, 1992. 229 p.
 18. Green M., Oakley B. Elite sport development systems and playing to win: uniformity and diversity in international approaches. *Leisure Studies*. 2001;20(4):247–267. <https://doi.org/10.1080/02614360110103598>.
 19. Houlihan B., Green M. *Sport Policy: A Comparative Analysis of Stability and Change*. Oxford: Butterworth-Heinemann, 2008. 328 p.
 20. Meadows DH, Wright D. *Thinking in Systems: A Primer*. White River Junction, VT: Chelsea Green Publishing, 2008. 240 p.
 21. Estonia at the Olympics. *Estonian World*. 2023. 13 July. URL: <https://estonianworld.com/life/estonia-at-the-olympics/>.
 22. Estonia at the Olympics. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Estonia_at_the_Olympics.
 23. Slovenia at the Olympics. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Slovenia_at_the_Olympics.
 24. What country won the most medals per capita? TNT Sports. 2024. 11 August. URL: https://www.tntsports.co.uk/olympics/olympic-games-paris-2024/2024/gold-medal-table-per-capita-population_sto20028430/story.shtml.
 25. Olympedia – Georgia (GEO). Olympedia: official Olympic database. URL: <https://www.olympedia.org/countries/GEO>.
 26. Croatia at the Olympics. Grokipedia. URL: https://grokipedia.com/page/Croatia_at_the_Olympics
 27. Czech Republic at the Olympics. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Czech_Republic_at_the_Olympics.
 28. Uzbekistan at the Olympics. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Uzbekistan_at_the_Olympics.
 29. Netherlands at the Olympics. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Netherlands_at_the_Olympics.
- theroar.com.au/2016/08/04/rebirth-australian-sport-montreal-crisis.
13. De Bosscher V, De Knop P, Van Bottenburg M, Shibli S. Explaining international sporting success: An international comparison of elite sport systems and policies in six countries. *Sport Management Review*. 2006;9(3):411–450.
 14. Tilly Ch. *Big Structures, Large Processes, Huge Comparisons*. New York: Russell Sage Foundation, 1984. 176 p.
 15. Forrester J. W. *Industrial Dynamics*. Cambridge, MA: MIT Press, 1961. 464 p.
 16. Pearl J. *Causality: Models, Reasoning, and Inference*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. 484 p.
 17. Spendolini M. J. *The Benchmarking Book*. New York: AMACOM, 1992. 229 p.
 18. Green M., Oakley B. Elite sport development systems and playing to win: uniformity and diversity in international approaches. *Leisure Studies*. 2001;20(4):247–267. <https://doi.org/10.1080/02614360110103598>.
 19. Houlihan B., Green M. *Sport Policy: A Comparative Analysis of Stability and Change*. Oxford: Butterworth-Heinemann, 2008. 328 p.
 20. Meadows DH., Wright D. *Thinking in Systems: A Primer*. White River Junction, VT: Chelsea Green Publishing, 2008. 240 p.
 21. Estonia at the Olympics. *Estonian World*. 2023. 13 July. URL: <https://estonianworld.com/life/estonia-at-the-olympics/>.
 22. Estonia at the Olympics. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Estonia_at_the_Olympics.
 23. Slovenia at the Olympics. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Slovenia_at_the_Olympics.
 24. What country won the most medals per capita? TNT Sports. 2024. 11 August. URL: https://www.tntsports.co.uk/olympics/olympic-games-paris-2024/2024/gold-medal-table-per-capita-population_sto20028430/story.shtml.
 25. Olympedia – Georgia (GEO). Olympedia: official Olympic database. URL: <https://www.olympedia.org/countries/GEO>.
 26. Croatia at the Olympics. Grokipedia. URL: https://grokipedia.com/page/Croatia_at_the_Olympics
 27. Czech Republic at the Olympics. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Czech_Republic_at_the_Olympics.
 28. Uzbekistan at the Olympics. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Uzbekistan_at_the_Olympics.
 29. Netherlands at the Olympics. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Netherlands_at_the_Olympics.

Отримано/Received: 23.12.2025

Прорецензовано/Reviewed: 30.01.2026

Прийнято/Accepted: 19.02.2026

Опубліковано/Published – 30.03.2026

Як цитувати статтю / How to Cite:

Приходько В. Майбутнє спорту в Україні без реформ. Спортивний вісник Придніпров'я. 2026 Бер 30;(2):159-170. <https://doi.org/10.15802/2071-1476-2026-1-15>

Prykhodko V. The future of sports in Ukraine without reforms. Sportyvnyi Visnyk Prydniprovia. 2026 Mar 30;(2):159-170. <https://doi.org/10.15802/2071-1476-2026-1-15>